

A közzététel időpontja: 2023. augusztus 4.
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2024. január 1.

SZLOVÁK NÉPISMERET

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket, tényeket – főleg fogalmakat kéri számon. Az alapismeretek számonkérésén túl azt méri, hogy a vizsgázók tudatosították, megértették-e a magyarországi szlovák kisebbség múltját, jelenét, anyagi-szellemi kultúráját, társadalmi-politikai helyzetét meghatározó kérdéseket, problémákat.

A) KOMPETENCIÁK

- A szlovák nemzetre és nemzetiségre vonatkozó források (anyagi, írott, képi, elektronikus) felhasználása, elemzése.
- Források alapján történeti, kisebbségpolitikai problémák megfogalmazása, ok-okozati viszonyok felismerése, törvényszerűségek felismerése, analógia megvonása múlt és jelen között.
- Múzeumok, néprajzi gyűjtemények, műemlékek, emlékművek megismerése, információgyűjtés, rendszerezés, elemzés. A gyűjtött és elemzett információk segítségével a szlovák kisebbség hétköznapijainak és ünnepeinek megismerése.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyaték megismerése, felhasználása a szlovákok lakta kistérségek szemléletes bemutatásánál, leírásánál.
- Természetföldrajzi és gazdaságföldrajzi adottságok, életviszonyok, életmód, és kultúra összefüggésrendszerek felismerése és értelmezése.
- Térképek elemzése, történeti, gazdasági, statisztikai, demográfiai adatok, gráfok, grafikonok kikeresése, elemzése, összehasonlítása egy-egy településsel, jelenséggel, eseménnyel kapcsolatosan. Folyamatok komplex bemutatása.
- Publicisztikai írások, zsánerek, szociológiai felmérések tanulmányozása, válogatása, azok felhasználásával egyén és közösség viszonyának bemutatása, értelmezése.
- Interjúkészítés az identitásvállalás formáinak vizsgálatához.
- Beszélt nyelvjáráások, köznyelv és irodalmi nyelv összehasonlítása, az eltérések felismerése konkrét szöveg alapján.
- Nyelvjárási szöveg értelmezése.
- A szlovák nemzetiség településtípusainak összehasonlítása, épített környezetének funkcionális szempontból történő bemutatása, értelmezése.
- A szlovák nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának jellemzése, összefoglalása, összehasonlítása a magyar zene- és tánckultúrával. A regionális és helyi jellegzetességek kiemelése, leírása.
- A nemzetiségpolitika kereteit meghatározó jogszabályok ismerete, elemzése, esettanulmányok készítése, a jogalkalmazás gyakorlati kérdéseinek bemutatása.

- Esettanulmány készítése a nemzetiségi önkormányzat és egy civil szervezet, egyesület működéséről.
- A nemzetiségpolitikai törvénykezés alakulása, az elmúlt évtizedekre gyakorolt hatásának felvázolása.
- Készítsen projekttervet. Pl. a család, a helyi közösség, a szlovák kisebbség történetével, szellemi-tárgyi hagyatékával, jelenével kapcsolatos bármely témakörben (pl. településem „útikönyve” szlovák szemmel).

B) TÉMAKÖRÖK

Témakörök	Követelmények
1. FÖLDRAJZI ISMERETEK	
1.1 Szlovákia helye Európában és a világban	<p>A szlovák etnikum elhelyezkedése. Szlovákia földrajzi, közigazgatási struktúrájának bemutatása. Demográfiai jellemzők. Kultúrtörténelmi örökségek, műemlékek, turisztikai látnivalók megismerése. Társadalmi-politikai viszonyok bemutatása, elemzése. A határon túl élő szlovákok és Szlovákia kapcsolatának felderítése, vizsgálata.</p>
2. TÖRTÉNELMI ISMERETEK	
2.1 A szlovák nép története a kezdetektől a 18. századig	<p>A szlávok etnogenezise, élet az őshazában. Szlávok a Kárpát-medencében az 5–9. század között. A Nagymorva Birodalom Rastislav idejében. Cirill és Metód élete, missziós tevékenysége. Az ószláv nyelv elismertetése. A szláv ábécé, első iskolák alapítása. A glagolikus írás megalkotása. Nagymorávia I. Svatopluk fejedelem korában, annak bukása. A Nagymorva Birodalom hagyományának szerepe a szlovák nemzeti ideológiában. A szlovákok a középkori Magyar Királyságban (10–14. század). Etnikai viszonyok Észak-Magyarországon. A rendi nemzet fogalma.</p>

	<p>A „Slovenka”, „Slovak”, „Slováky” elnevezések megjelenése, a korszak anyagi és szellemi kultúrája.</p> <p>A szlovákok az újkor küszöbén, a husziták hatása a szlovák népre.</p> <p>Reformáció-ellenreformáció.</p> <p>Személyek, intézmények megismerése.</p> <p>A szlovák etnikum nyelvi és vallási tagozódása.</p>
<p>2.2 A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (18–19. század)</p>	<p>Magyarország a felvilágosodás korában.</p> <p>A felvilágosodás fogalmának elsajátítása.</p> <p>A nemzeti ébredés jelentésének és fogalmának elsajátítása.</p> <p>A reformkori Magyarország társadalma és gazdasága.</p> <p>A Štúr-iskola: tevékenysége, céljai, nemzetfelfogása.</p> <p>A nemzeti-demokratikus program: a szlovák nemzet követelései.</p> <p>Magyarok és szlovákok az 1848–49-es forradalomban.</p> <p>A korszak nagy személyiségeinek megismerése: Ľudovít Štúr, Ján Kollár, Janko Kráľ, Ján Botto.</p>
<p>2.3 A szlovák nemzet a dualizmus korában (1867–1918); szlovákok, mint szórvány nemzetiség a dualizmus korában</p>	<p>A szlovák nemzet memoranduma.</p> <p>A kiegyezés és a nemzetiségi törvény.</p> <p>A nemzetiségek élete, jogi helyzete, kulturális viszonyai az Osztrák-Magyar Monarchiában.</p> <p>A Matica slovenská megalakulása, főbb tevékenységei.</p> <p>Szlovák nemzeti szerveződések – Milan Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk és Milan Hodža politikai profilja.</p> <p>A cseh-szlovák politikai elitjének közeledése, tervei.</p> <p>Az első világháború: Csehszlovákia kikiáltása, túrócszentmártoni deklaráció, Csehszlovákia létrejötte.</p> <p>Társadalmi, kulturális, gazdasági viszonyok bemutatása.</p> <p>A szlovák értelmiség tevékenysége Pest-Budán, majd Budapesten.</p> <p>Nemzetiségi törekvések és az állami nemzetiségi politika ellentétei.</p> <p>Az adott település és régió történelmi-társadalmi helyzetének változásai, jellemzői a dualizmus korában.</p> <p>A kor jelentősebb személyeinek megismerése.</p>

<p>2.4 Csehszlovákia a két világháború között és a II. világháború idején</p>	<p>Csehszlovákia nemzetiségi viszonyai. A szlovákok társadalmi, gazdasági, politikai helyzete. A nemzetiségpolitika jellemzői, szlovák autonomista törekvések. Az I. bécsi döntés következményei. A szlovák állam létrejöttének körülményei, jellemzése. A szlovák nemzeti felkelés. A szlovákok helyzete és létszáma a trianoni Magyarországon. Iskolarendszer és művelődés. A Szlovák Antifasiszta Frontjának megalakulása és tevékenysége.</p>
<p>2.5 Szlovákia Csehszlovákia keretein belül</p>	<p>Szovjetunió és Csehszlovákia viszonyának bemutatása. A Beneš-dekrétumok következményei, kitelepítések. Csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezmény. A kommunista fordulat társadalmi, gazdasági, kulturális következményei. A nemzetiségi (oktatás, kultúra, egyesülés) változások megismerése. A szövetkezesítés, iparosítás és urbanizáció hatásai a nemzetiségi viszonyokban. A cseh-szlovák viszony elemzése. A magyarországi szlovákok és az anyanemzet, valamint más országokban élő szlovákok kapcsolatteremtésének lehetőségei.</p>
<p>2.6 Az önálló szlovák állam megalakulása</p>	<p>Magyarország szerepe a közép-kelet-európai rendszerváltozásokban. Bársonyos forradalom. Az önálló Szlovák Köztársaság kikiáltása. A mai Szlovákia társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális jellemzői. A nemzetiségek problémái.</p>
<p>2.7 A magyarországi szlovákok története</p>	<p>A szlovák migráció és kolonizáció 17–18. századi megismerése. A belső migráció okainak bemutatása. A török alól felszabadított területek földrajzi-gazdasági viszonyainak megismerése. A szlovák migráció formái, szakaszai, irányai. A három nyelvsziget kialakulásának levezetése: Dunántúl, Alföld,</p>

	<p>Északkelet-Magyarország. Szlovákok Pest-Budán, illetve Budapesten. Az újraalapított települések típusainak bemutatása. Az új földrajzi-gazdasági, társadalmi környezet. A szlovák régiók komplex leírása: származás, nyelvjárás, vallás, életmód-foglalkozás, településtípusok. A 18. század nagy személyiségei, irodalma.</p>
3. TÁRSADALMI ISMERETEK	
<p>3.1 Szlovákok Magyarországon 1945 után. Szlovákok a mai Magyarországon</p>	<p>Lakosságcsere a gyakorlatban – személyes sorsok alapján. A kommunista rendszer kiépülése és a nemzetiségi élet (oktatás, kultúra, egyesülés) változásai. A szövetkezetek, urbanizáció, iparosodás hatása a szlovákokra. A nemzetiségi iskolarendszer és művelődés helyzetének feltérképezése.</p> <p>A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének tevékenységei. A magyarországi szlovákok adatai a népszámlálások tükrében: szociális és korösszetétel. A Magyarországi Szlovákok Szövetsége, Országos Szlovák Önkormányzat és más országos hatáskörű szervezetek.</p>
4. NEMZETISÉGI JOGI, TÁRSADALMI ISMERETEK	
	<p>Nemzetiségi jogok, köteleességek. Törvény a nemzetiségek jogairól. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe. Az oktatás és művelődés lehetőségei a mai Magyarországon. A mai szlovák tudományos élet, irodalom, kultúra, média helyzete. Kapcsolatok az anyaországgal és a határon túli szlovák közösségekkel. A szlovák hagyományok összefoglalása: szokások, néphagyomány, tárgyi és szellemi kultúra a mai Magyarországon. A feladatvállalás lehetséges módjainak feltárása az ifjúsági szervezetek munkájában, aktív részvétel a szlovák hagyományokat célzó, átörökítést szorgalmazó kulturális, tudományos egyesületekben.</p>

	Egyéni és csoportos projektmunkák készítése. A nemzetiség problémái.
5. A SZLOVÁK NEMZETISÉG ÉPÍTETT KÖRNYEZETE	
5.1 A magyarországi szlovákok anyagi kultúrája	A szlovák nemzetiség épített lakókörnyezete: az épületek funkcionális és esztétikai jellemzői, lakberendezési, használati tárgyak.
6. NÉPRAJZI ISMERETEK	
	Tradicionalis életmód, különleges foglalkozások, kézműves mesterségek, rokon kapcsolatok. Múzeum- és tájházlátogatás. A szlovák nemzetiség népviseletének, a női, férfi és gyermekviselet egyes darabjainak, a felhasznált anyagok megismerése. A kenderfeldolgozás, a szövés folyamatának megismerése. A szlovák nemzetiség díszítőművészetének, a népviseleti ruhadarabok díszítésének, a felhasznált anyagok, termékek megismerése. Étkezési szokások: főzési kultúra, ünnepi és hétköznapi konyha régen és ma, a kenyérsütés folyamatának megismerése. A hallott és az olvasott szövegek ismereteinek szóbeli és írásbeli feldolgozása.
6.1 A magyarországi szlovákok szellemi kultúrája	A népszokások eredete, alkalmazása, jellemzése. Az emberi élet fordulópontjaihoz kapcsolódó népszokások. A vallási ünnepek szokásai. Jellegetességek, sajátosságok elsajátítása. A naptári év szokásai, a családi élet szokásai, jeles napi szokások. A felkutatott hagyományok lejegyzése. Hiedelemvilág: különböző eseményekhez kapcsolódó praktikák, mitikus alakok.
7. A SZLOVÁK NEMZETISÉG ZENÉJE ÉS TÁNCKULTÚRÁJA	
	A magyarországi szlovákok népköltészetének leírása. Népzene, népi hangszerek, népmesék, balladák, népdalok, néptáncok. Összefüggések felismerése irodalmi, zenei alkotások segítségével.
8. A SZLOVÁK NEMZETISÉG NYELVÉVEL KAPCSOLATOS ISMERETEK	

8.1 A magyarországi szlovákok nyelve, nyelvjárásai	<p>A nyelvjárás fogalmának meghatározása. A három nyelvjáráscsoport és dialektusainak alapos vizsgálata. A magyarországi szlovák nyelvjárások. A köznyelv és irodalmi nyelv területeinek, összefüggéseinek, történeti fejlődésének szakaszai. Nyelvjárás szövegek vizsgálata, összehasonlítása, átírása irányított formában irodalmi nyelvre.</p>
--	---

FOGALMAK

Szlovákia helye Európában és a világban	etnikum, demográfiai jellemző, kultúrtörténeti örökség, társadalmi viszonyok, politikai viszonyok, határon túl élő, honfitárs
A szlovák nép története a kezdetektől a 18. századig	etnogenezis, Nagymorva Birodalom, fejedelem, fejedelemség, missziós tevékenység, ószláv nyelv, glagolikus írás, etnikai viszonyok, rendi nemzet, huszita mozgalom, reformáció, ellenreformáció
A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (18–19. század)	felvilágosodás, nemzeti ébredés, reformkor, Štúr-iskola, nemzetfelfogás, demokratikus program, forradalom
A szlovák nemzet a dualizmus korában (1867–1918); szlovákok, mint szórvány nemzetiség a dualizmus korában	memorandum, kiegyezés, nemzetiségi törvény, jogi helyzet, Matica slovenská, szlovák nemzeti szerveződés, politikai elit, Csehszlovákia kikiáltása, szlovák értelmiség, dualizmus
Csehszlovákia a két világháború között és a II. világháború idején	autonóm, autonomista törekvés, I. bécsi döntés, következmény, szlovák nemzeti felkelés, Trianon, iskolarendszer, művelődés, Szláv Antifasiszta Front
Szlovákia Csehszlovákia keretein belül	Szovjetunió, Eduard Beneš, Benes-dekrétumok, kitelepítés, lakosságcsere, lakosságcsere-egyezmény, kommunista, kommunizmus, kommunista fordulat, szövetkezesítés, urbanizáció, iparosítás
Az önálló szlovák állam megalakulása	rendszerváltás, bársonyos forradalom, megalakulás, kikiáltás, Szlovák Köztársaság
A magyarországi szlovákok története	migráció, kolonizáció, földrajzi viszonyok, gazdasági viszonyok, nyelvsziget, egyházi tulajdon, újraterelítés
Szlovákok Magyarországon 1945 után. Szlovákok a mai Magyarországon	lakosságcsere, kommunista rendszer, oktatás, egyesülés, nemzetiségi iskolarendszer, Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége,

	népszámlálás, törvény, nemzetiségi törvény, tudományos élet, határon túli szlovák közösség
A magyarországi szlovákok anyagi kultúrája	lakókörnyezet, anyagi kultúra, forrás, tárgyi kultúra, tárgyi néprajz, hagyományos életmód, alapmotívum, képfestés, kenderfeldolgozás, szövés, kenyérsütés
A magyarországi szlovákok szellemi kultúrája	eredet, alkalmazás, jellemzés, emberi élet fordulópontja, mitikus alak
A magyarországi szlovákok nyelve, nyelvjárások	nyelvjárás csoport, nyelvjárás, dialektus, köznyelv, vizsgálat, jellegzetesség, tipikus jegy

C) VIZSGALEÍRÁS

A vizsga részei

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc
80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	NINCS	A feladatokkal összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Közzé kell tenni

	Középszint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	projekt feladatok javítási-értékelési útmutatója	tételcímek

Határidő	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény	

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
(projekt)	15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont
	70 pont	

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a részletes követelményekben szereplő nyolc témakör bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projektmunkával szemben támasztott követelmények

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek, illetve célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

A projektmunka értékelése

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmenyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó 5 percen bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A tételsor a négy témakörből összeállított 20 tételből áll. A tételeknek összességükben le kell fedniük a négy témakört (Történelmi ismeretek; Nemzetiségi jogi, társadalmi ismeretek; Néprajzi ismeretek; A szlovák nemzetiség nyelvvel kapcsolatos ismeretek). A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása – összesen 20 pont

– a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7pont
---	-------

– prezentációs technika, előadásmód	5 pont
– nyelvi megformáltság	5 pont
– szemléltetés	3 pont

A szóbeli tétel értékelése – összesen 50 pont

– tartalom	25 pont
– a forrás elemzése	10 pont
– nyelvi megformáltság	10 pont
– szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont

PODROBNÉ POŽIADAVKY MATURITNEJ SKÚŠKY ZO SLOVENSKEJ VZDELANOSTI

Skúška stredného stupňa je zameraná na skúšanie poznatkov, faktov - najmä pojmov. Okrem požadovania základných poznatkov je zameraná aj na zistenie toho, nakoľko maturanti pochopili otázky a problémy, ktoré určujú minulosť a prítomnosť slovenskej menšiny v Maďarsku, jej hmotnú a duchovnú kultúru a jej spoločensko-politické postavenie.

A) KOMPETENCIE

- Práca s prameňmi, analýza dokumentov (hmotných, písomných, obrázkových, elektronických) týkajúcich sa dejín slovenského národa a slovenskej národnosti v Maďarsku.
- Nastolenie historických, národnostno-politických problémov na základe štúdia prameňov. Spoznanie kauzálnych vzťahov, objavenie zákonitostí, načrtnutie analógie medzi minulosťou a prítomnosťou.
- Poznávanie múzeí, národopisných zbierok, historických pamiatok, pamätníkov, zbieranie informácií, systematizácia faktov, ich analýza. Na základe nahromadených faktov, prostredníctvom ich analýzy načrtnutie každodenného života a sviatkov slovenskej menšiny.
- Poznávanie hmotného a duchovného národopisného dedičstva. Použitie poznatkov pri názornom predstavení, opise regiónov obývaných Slovákmi.
- Odhalenie súvislostí zemepisného, prírodného prostredia, životných pomerov, spôsobu života a kultúry, interpretácia ich vzájomných súvislostí.
- Analýza máp, zbieranie historických, ekonomických, štatistických, demografických údajov, grafov, grafíkonov, ich analýza, komparácia v súvislosti s danou osadou, javom, procesom alebo udalosťou. Komplexný opis procesov.
- Štúdium publicistickej literatúry, žánrov, sociologických prieskumov. Ich použitie pri interpretácii vzťahu jednotlivca a kolektívu.
- Zostavenie interview k skúmaniu rôznych foriem menšinovej identity.
- Porovnávanie zaužívaných nárečí, hovorového jazyka a spisovnej slovenčiny. Identifikácia rozdielov na konkrétnych textoch.
- Interpretácia nárečového textu.
- Porovnávanie, typológia Slovákmi obývaných osád, funkcionálny opis architektonického dedičstva Slovákov v Maďarsku.
- Charakteristika, krátky súhrn hudobnej a tanečnej kultúry, spevov slovenskej menšiny. Porovnanie s maďarskou hudobnou a tanečnou kultúrou. Zdôraznenie miestnych a regionálnych zvláštností.
- Poznanie, analýza národnostného zákona a predpisov určujúcich rámec národnostnej politiky. Napísanie štúdií o praktickom uplatňovaní právnych predpisov.
- Napísanie štúdie o fungovaní menšinovej samosprávy a spoločenskej organizácie, resp. spolku.
- Prehľad národnostno-politickej legislatívy, jej dopad na národnostno-politickú prax minulých desaťročí.

- Zostavenie projektov. Napr. na tému dejiny rodiny, miestneho kolektívu slovenskej menšiny, resp. z hociktorej témy, týkajúcej sa hmotného a duchovného dedičstva slovenskej menšiny. (Napr. Zostavenie „sprievodcu“ danou osadou, slovenskými obcami.)

B) POŽIADAVKY NA OBSAH UČIVA

Tematické okruhy	Požiadavky
1. ZEMEPISNÉ POZNATKY	
1.1 Miesto Slovenska v Európe, vo svete	Umiestnenie slovenského etnika. Predstavenie zemepisnej, administratívnej štruktúry Slovenska. Demografické črty. Poznanie kultúrno-historického dedičstva, umeleckých pamiatok, turistických pozoruhodností. Predstavenie, analýza spoločensko-politických pomerov. Skúmanie, odhalenie stykov medzi Slovákami žijúcimi v zahraničí a Slovenskom.
2. HISTORICKÉ POZNATKY	

<p>2.1 Dejiny slovenského národa od začiatkov do XVIII. storočia</p>	<p>Etnogenéza Slovanov, život v pravlasti. Slovania v Karpatskej kotline v V. – IX. storočí. Veľkomoravská ríša v čase panovania Rastislava. Život Cyrila a Metoda, ich misijná činnosť. Uznanie staroslovienskeho jazyka. Slovanská abeceda, založenie prvých škôl. Vytvorenie hlaholiky. Veľkomoravská ríša v čase panovania Svätopluka, jej rozpad. Úloha tradície Veľkomoravskej ríše v slovenskej národnej ideológii. Slovania v Uhorskom kráľovstve, v stredoveku (X. – XIV. storočie). Etnické pomery v severnej časti Uhorsku. Pojem feudálneho národa. Zrod pomenovaní „Slovenka“, „Slovak“, „Slováci“ v materiálnej a duchovnej kultúre obdobia. Slováci na prahu nového veku, vplyv husitov na slovenský národ. Reformácia a protireformácia. Poznanie osôb, inštitúcií. Jazykové a náboženské rozčlenenie slovenského etnika.</p>
<p>2.2 Osvietenstvo a obdobie slovenského národného obrodnenia (XVIII. – XIX. storočie)</p>	<p>Uhorsko v období osvietenstva. Osvojenie pojmu osvietenstvo. Osvojenie zmyslu a pojmu národné obrodnenie. Predstavenie, činnosť významných slovenských predstaviteľov doby. Spoločenstvo a hospodárstvo Maďarska v dobe reformácie. Osvojenie činnosti Štúrovej školy: jej úloha, ciele, názor na národ. Národnodemokratický program: požiadavky slovenského národa. Maďari a Slováci v revolúcii v rokoch 1848 – 49.</p>

	<p>Predstavenie veľkých osobností doby: Ľudovít Štúr, Ján Kollár, Janko Kráľ, Ján Botto.</p>
<p>2.3 Slovenský národ v období dualizmu (1867 – 1918); Slováci v období dualizmu ako národnosť žijúca roztrúsene</p>	<p>Memorandum slovenského národa. Vyrovnanie a národnostný zákon. Život, právna situácia, kultúrne pomery národností v Rakúsko-uhorskej monarchii. Založenie Matice slovenskej, osvojenie si jej hlavnej činnosti. Slovenské národné hnutie – politický profil Milana Rastislava Štefánika, Tomáša Garrigue Masaryka, Milana Hodžu. Zbližovanie, plány českej a slovenskej politickej elity. Prvá svetová vojna: vyhlásenie Československa, deklarácia v Liptovskom Mikuláši, vytvorenie Československa. Predstavenie spoločenských, kultúrnych, hospodárskych pomerov. Činnosť slovenskej inteligencie v Pešť-Budíne, potom v Budapešti. Národnostné snahy a rozdiely štátnej národnostnej politiky. Zmeny, črty, historicko-spoločenská situácia danej obce a regiónu v dobe dualizmu. Spoznanie významných osobností doby.</p>
<p>2.4 Československo medzi dvoma svetovými vojnami a počas druhej svetovej vojny</p>	<p>Národnostné pomery Československa. Spoločenská, hospodárska, politická situácia Slovákov. Črty národnostnej politiky, slovenské autonomické úsilia. Následky Prvej viedenskej arbitráže. Okolnosti, opis vytvorenia prvého slovenského štátu. Slovenské národné povstanie. Situácia, počet Slovákov v trianonskom Maďarsku. Školský systém a vzdelávanie. Založenie Antifašistického frontu Slovanov a jeho činnosť.</p>
<p>2.5 Slovensko v rámci Československa</p>	<p>Predstavenie vzťahu Sovietskeho zväzu a Československa. Následky Benešových dekrétov, presídľovania. Dohoda o výmene obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom.</p>

	<p>Spoločenské, hospodárske a kultúrne následky komunistického prevratu. Poznanie národnostných zmien (školsťvo, kultúra, spojenie). Vplyv družstiev, industrializácie a urbanizácie na národnostné vzťahy. Analýza vzťahu Čechov a Slovákov. Koncipovanie názorov na osudné zvraty Slovákov. Diskusia, rozhovor o možnostiach vytvárania vzťahov medzi Slovákami v Maďarsku a materskou krajinou, taktiež medzi Slovákami žijúcimi v zahraničí.</p>
2.6 Vytvorenie samostatného slovenského štátu	<p>Úloha Maďarska v zmenách politického systému v strednej a východnej Európe. Zamatová/nežná revolúcia. Vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky. Spoločenské, hospodárske, politické a kultúrne črty dnešného Slovenska. Rozhovor a diskusia o národnostných problémoch.</p>
2.7 Dejiny Slovákov v Maďarsku	<p>Poznanie slovenskej migrácie a kolonizácie z XVII. – XVIII. storočia. Predstavenie príčin vnútornej migrácie. Poznanie zemepisných a hospodárskych pomerov území oslobodených od panovania Turkov. Formy, fázy, smery slovenskej migrácie. Vytvorenie troch jazykových ostrovov: Zadunajsko, Dolná zem, Severovýchodné Maďarsko. Slováci v Pešť-Budíne, respektíve v Budapešti. Predstavenie znovuosídlených typov osád. Nové zemepisno-hospodársko-spoločenské prostredie. Komplexný opis slovenských regiónov: pôvod, nárečie, náboženstvo, spôsob života - zamestnanie, typy osád. Veľké osobnosti, literatúra XVIII. storočia.</p>
3. SPOLOČENSKÉ POZNATKY	

<p>3.1 Slováci v Maďarsku po roku 1945, Slováci v dnešnom Maďarsku</p>	<p>Výmena obyvateľstva v praxi, podľa individuálnych osudov. Vybudovanie komunistického režimu, zmeny národnostného života (školsťvo, kultúra, združenia). Vplyv družstiev, urbanizácie, industrializácie na Slovensku. Situácia národnostného školstva a vzdelávania. Činnosť Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku. Údaje o Slovákoch v Maďarsku v zrkadle sčítania obyvateľstva, sociálne, vekové zloženie. Zväz Slovákov v Maďarsku, Celoštatná slovenská samospráva a ďalšie organizácie s celoštátnou kompetenciou.</p>
<p>4. NÁRODNOSTNO-PRÁVNE A SPOLOČENSKÉ POZNATKY</p>	
	<p>Národnostné práva a povinnosti. Zákon o národnostných a etnických právach. Úloha zástupkyne ombudsmana pre práva národnostných menšín v Maďarsku. Možnosti školstva a vzdelávania v dnešnom Maďarsku. Postavenie dnešného slovenského verejného života, literatúry, kultúry, médií. Styky s materskou krajinou a so zahraničnými slovenskými spoločnosťami, organizáciami. Zhrnutie slovenských tradícií: zvyky, ľudová tradícia, materiálna a duchovná kultúra v dnešnom Maďarsku. Možné spôsoby práce mládežníckych organizácií, aktívna prítomnosť na vedeckých, kultúrnych stretnutiach s cieľom uchovania slovenských tradícií a odovzdávania jazyka. Príprava osobných a skupinových projektových prác. Rozhovor a diskusia o národnostných problémoch, o pestovaní tradícií, o historickom, materiálnom a duchovnom dedičstve.</p>
<p>5. STAVEBNÁ KULTÚRA SLOVÁKOV V MAĎARSKU</p>	
<p>5.1 Materiálna kultúra Slovákov v Maďarsku</p>	<p>Budované obytné prostredie slovenskej národnosti: funkcionálne a estetické črty budov, architektonický a spotrebný tovar.</p>
<p>6. NÁRODOPISNÉ POZNATKY</p>	

	<p>Tradicionalný spôsob života, špeciálne zamestnania, remeslá, príbuzenské vzťahy. Návšteva múzea, obecného domu. Ľudový kroj slovenskej národnosti, časti ženského, mužského a detského kroja, použité látky. Spracovanie konopí, tkanie. Ozdobné umenie slovenskej národnosti, poznanie použitých materiálov, produktov, ozdobenie ľudových krojov. Stravovacie zvyky: kultúra varenia, sviatočná a každodenná kuchyňa dávno a dnes, pečenie chleba.</p> <p>Ústne a písomné spracovanie poznatkov z počutých a čítaných textov.</p>
6.1 Duchovná kultúra Slovákov v Maďarsku	<p>Pôvod, využitie, charakteristika ľudových zvykov. Ľudové tradície spájajúce sa so zmenami v živote človeka. Zvyky náboženských sviatkov. Osvojenie si svojrázností, zvláštností.</p> <p>Zvyky kalendárnych sviatkov, zvyky rodinného života, zvyky významných dní. Zapisovanie zachovaných tradícií. Svet predstav: praktiky spájajúce sa s rôznymi udalosťami, mýtické postavy.</p>
7. POZNATKY O HUDOBNEJ A TANEČNEJ KULTÚRE SLOVÁKOV V MAĎARSKU	
	<p>Dôkladný opis ľudovej slovesnosti Slovákov v Maďarsku. Ľudová hudba, ľudové nástroje, ľudové rozprávky, balady, ľudové piesne, ľudové tance. Spoznanie súvislostí prostredníctvom literárnych a hudobných diel. Samostatné systematizovanie, skúmanie beletristických textov z hľadiska historickej hodnovernosti.</p>
8. POZNATKY O JAZYKU SLOVENSKEJ NÁRODNOSTI	
8.1 Jazyk, nárečia Slovákov v Maďarsku	<p>Definovanie pojmu nárečie. Dôkladné skúmanie troch skupín nárečí a ich dialektov. Slovenské nárečia v Maďarsku.</p>

Oblasti a súvislosti historického vývoja hovorového a spisovného jazyka.
Výskum, porovnanie a prepis nárečových textov do spisovnej podoby.

POJMY

Miesto Slovenska v Európe, vo svete	etnikum, demografické črty, kultúrno-historické dedičstvo, spoločenské pomery, politické pomery, žijúci v zahraničí, krajan
Dejiny slovenského národa od začiatkov do XVIII. storočia	etnogenéza, Veľkomoravská ríša, panovník, panovníctvo, misijná činnosť, starosloviensky jazyk, hlaholika, etnické pomery, feudálny národ, husitské hnutie, reformácia, protireformácia
Osvietenstvo a obdobie slovenského národného obrodzenia (XVIII. – XIX. storočie)	osvietenstvo, národné obrodzenie, doba reformácie, Štúrova škola, názor na národ, demokratický program, revolúcia
Slovenský národ v období dualizmu (1867 – 1918); Slováci v období dualizmu ako národnosť žijúca roztrúsene	memorandum, vyrovnanie, národnostný zákon, právna situácia, Matica slovenská, slovenské národné hnutie, politická elita, vyhlásenie Československa, slovenská inteligencia, dualizmus
Československo medzi dvoma svetovými vojnami a počas druhej svetovej vojny	autonomistický, autonomistické úsilie, I. viedenská arbitráž, následok, slovenské národné povstanie, Trianon, školský systém, vzdelanie, Antifašistický front Slovanov
Slovensko v rámci Československa	Sovietsky zväz, Eduard Beneš, Benešove dekréty, presídľovanie, výmena obyvateľstva, komunistický, komunizmus, komunistický prevrat, družstvo, urbanizácia, industrializácia
Vytvorenie samostatného slovenského štátu	zmena politického systému, zamatová/nežná revolúcia, založenie, vyhlásenie, Slovenská republika
Dejiny Slovákov v Maďarsku	migrácia, kolonizácia, zemepisné pomery, hospodárske pomery, jazykový ostrov, cirkevný majetok, znovuosídlený
Slováci v Maďarsku po roku 1945, Slováci v dnešnom Maďarsku	výmena obyvateľstva, komunistický režim, školstvo, združenie, národnostný školský systém, Demokratický zväz Slovákov v Maďarsku, sčítanie obyvateľstva, zákon, národnostný zákon, vedecký život, zahraničné slovenské spoločenstvo, organizácia
Materiálna kultúra Slovákov v Maďarsku	obytné prostredie, materiálna kultúra, prameň, vecná kultúra, vecný národopis, tradičný spôsob života, základný motív, modrotlač, spracovanie konopí, tkanie, pečenie chleba

Duchovná kultúra Slovákov v Maďarsku	pôvod, použitie, charakteristika, zmena v živote človeka, mýtická postava
Jazyk, nárečia Slovákov v Maďarsku	skupina nárečí, nárečie, dialekt, hovorový jazyk, výskum, charakteristika, typický znak

C) OPIS SKÚŠKY

Časti skúšky

Stredný stupeň	
Písomná skúška	Ústna skúška
Projekt	15 minút
80 bodov	70 bodov

Povolené pomôcky

	Stredný stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška
Zabezpečuje maturant	žiadne	žiadne
Zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky	žiadne	Pomôcky súvisiace so zadanými úlohami (obrazové, tlačené, respektíve elektronické)

Zverejnené materiály

	Stredný stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška
Materiál	návod na opravu a hodnotenia úloh projektov	názvy otázok
Termín	60 dní pred začiatkom skúšobného obdobia v máji a v júni	60 dní pred začiatkom skúšobného obdobia v máji a v júni
Zodpovedný	Inštitúcia zodpovedajúca za prípravu materiálu skúšky	

SKÚŠKA STREDNÉHO STUPŇA

Písomná skúška	Ústna skúška	
projekt	15 minút	
Samostatné vypracovanie zvolenej témy (počas školského roka)	Obhajoba projektu	Vypracovanie otázky
80 bodov	20 bodov	50 bodov
	70 bodov	

Písomná skúška

Obsahové a formálne parametre písomnej skúšky

Formou písomnej skúšky na strednom stupni je vypracovanie projektu a jeho prezentácia na ústnej skúške.

Tému projektu si možno zvolit' zo všetkých ôsmich tematických okruhov (pozri Podrobné požiadavky maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti).

Požiadavky, ktoré má projekt spĺňať

Rozsah práce 10-20 strán, z ktorých dĺžka konkrétneho textu bez ilustrácií s veľkosťou písmen 12 a riadkovaním 1,5 má byť minimálne 5 strán. Projekt musí obsahovať pracovné fázy: odôvodnenie výberu témy, sformulovanie hypotéz, resp. cieľov, bibliografiu, odkazy na odbornú literatúru, opis spôsobu zbierania materiálov, vypracovanie obsahovej časti témy, závery (konklúzie), osobné zážitky.

Projekt má byť od výberu témy až po konečnú formu vypracovania samostatnou prácou maturanta. Maturant sa môže počas práce na projekte obrátiť na konzulanta. Maturanti bez právneho pomeru na riadnom dennom štúdiu si musia konzulanta - v prípade, že potrebujú jeho pomoc - zabezpečiť sami. Konzulantom maturanta s právnym pomerom na riadnom dennom štúdiu môže byť aj jeho odborný profesor. Maturant musí hotový vypracovaný projekt odovzdať najneskôr do začiatočného termínu písomných maturitných skúšok.

Na prezentáciu projektu sa maturant pripraví vypracovaním názorného materiálu alebo krátkeho súhrnu, ktorý použije na ústnej skúške počas jeho obhajoby.

Hodnotenie projektu

Za projektovú prácu možno udeliť maximálne 80 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

I. Obsah

a) komplexita, mnohostranné zobrazenie témy	30 bodov
b) nové prvky v zobrazovaní témy	10 bodov
c) bibliografia a predstavenie zdrojov odbornej literatúry	5 bodov

II. Proces prípravy projektu

a) predstavenie jednotlivých fáz projektovej práce	5 bodov
b) predstavenie vlastnej výskumnej činnosti	15 bodov

III. Forma

a) náročnosť jazykového prejavu	8 bodov
b) štruktúra, kvalita konečného produktu	7 bodov

Ak je dĺžka vypracovaného textu podstatne kratšia ako vyžadovaný minimálny rozsah (menej ako 4 strany), projektová práca nemôže byť pozitívne hodnotená.

Ústna skúška

Obsahové a formálne parametre ústnej skúšky

Maturant predstaví vypracovaný projekt v časovom rozsahu 5 minút. Použije vopred pripravený názorný materiál alebo krátky súhrn. Potom má k dispozícii 10 minút, aby podal samostatnú odpoveď na otázku.

20 maturitných otázok musí byť zostavených zo štyroch povinných tematických okruhov. Pomer tematických okruhov stanovujú ťažiskové body podľa celoročnej prípravy, ale témy otázok musia pokrývať štyri tematické okruhy (historické poznatky; národnostno-právne a spoločenské poznatky; národopisné poznatky; poznatky o jazyku slovenskej národnosti). Každá otázka musí obsahovať aj tematicky spojený zdroj, ktorého analýza je taktiež súčasťou skúšky.

Hodnotenie ústnej skúšky

Za výkon na ústnej skúške možno udeliť maximálne 70 bodov. V rámci toho za prezentáciu projektovej práce 20 bodov, za vypracovanie otázky 50 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

Prezentácia projektu – celkovo 20 bodov

– zhrnutie podstaty projektovej práce	7 bodov
– technika prezentácie, prednes	5 bodov

– náročnosť jazykového prejavu	5 bodov
– názornosť	3 body

Hodnotenie odpovede na otázku – celkovo 50 bodov

– obsah	25 bodov
– analýza zdroja	10 bodov
– náročnosť jazykového prejavu	10 bodov
– kompozícia, zostavenie odpovede	5 bodov

A Belügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 12/2022. (VI. 28.) BM utasítás alapján a köznevelésért felelős miniszter nevében eljárva: